МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
DROHOBYCH IVAN FRANKO STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY
YOUNG SCIENTISTS COUNCIL

ISSN 2308-4855 (Print)
ISSN 2308-4863 (Online)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК:

Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

HUMANITIES SCIENCE CURRENT ISSUES:

Interuniversity collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Young Scientists Research Papers

ВИПУСК 71. ТОМ 2
ISSUE 71. VOLUME 2

Видавничий дім «Гельветика» 2024

Рекомендовано до друку Вченою радою
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(протокол № 2 від 29.02.2024 р.)

Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. – Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2024. – Вип. 71. Том 2. – 336 с.

Видання розраховане на тих, хто цікавиться питаннями розвитку педагогіки вищої школи, а також філології, мистецтвознавства, історії.

Редакційна колегія:

Пантюк М.П. – головний редактор, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Душний А.І.** – співредактор, кандидат педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Ільницький В.І.** – співредактор, доктор історичних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Дмитрів І.І.** – відповідальний секретар, кандидат філологічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Андрєєв В.М.** – доктор історичних наук, професор (Київський університет імені Бориса Грінченка); **Батюк Т.В.** – кандидат історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Баукова А.Ю.** – кандидат історичних наук, доцент (Львівський національний університет імені Івана Франка); **Бермес І.Л.** – доктор мистецтвознавства, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Волошин С.М.** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології; **Гриценко Г.З.** – кандидат історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Галів М.Д.** – доктор педагогічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Галик В.М.** – кандидат історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Гжесяк Ян** – доктор габілітований, надзвичайний професор кафедри (Державна вища професійна школа); **Дутчак В.Г.** – доктор мистецтвознавства, професор (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника); **Заєць В.М.** – кандидат мистецтвознавства, доцент (Національна музична академія України імені Петра Чайковського); **Зимомря І.М.** – доктор філологічних наук, професор (Ужгородський національний університет); **Іванишин П.В.** – доктор філологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Кекош О.М.** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка; **Корсак Р.В.** – доктор історичних наук, професор (Ужгородський національний університет); **Кравчик М.О.** – кандидат філософських наук, доцент (Міжнародний гуманітарний університет); **Лазурко Л.М.** – доктор історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (м. Дрогобич, Україна); **Маршалек-Кава Джоанна** – доктор наук, доцент (Університет Миколая Коперника в Торуні, Торунь, Польща); **Масненко В.В.** – доктор історичних наук, професор (Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького); **Мафтин Н.В.** – доктор філологічних наук, професор (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника); **Мацьків П.В.** – доктор філологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Медвідь О.В.** – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України та правознавства, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка (м. Дрогобич, Україна); **Невмержицька О.В.** – доктор педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Оршанський Л.В.** – доктор педагогічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Пагута М.В.** – кандидат педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Пантюк Т.І.** – доктор педагогічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Петречко О.М.** – доктор історичних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Печарський А.Я.** – доктор філологічних наук, професор (Львівський національний університет імені Івана Франка); **Попп Р.П.** – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України та правознавства, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка (м. Дрогобич, Україна); **Синкевич Н.Т.** – кандидат мистецтвознавства, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Ситник О.М.** – доктор історичних наук, професор (Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького); **Сташевська І.О.** – доктор педагогічних наук, професор (Харківська державна академія культури), заслужений діяч мистецтв України; **Сташевський А.Я.** – доктор мистецтвознавства, професор (Харківська державна академія культури), заслужений діяч мистецтв України; **Стецик Ю.О.** – доктор історичних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Стреначікова Марія** – доктор наук (doc. CSc., PhD.), (Академія мистецтв у Банській Бистриці); **Тельвак В.П.** – кандидат історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Устименко-Косоріч О.А.** – кандидат мистецтвознавства, доктор педагогічних наук, професор (Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка); **Футала В.П.** – доктор історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (м. Дрогобич, Україна); **Чик Д.Ч.** – доктор філологічних наук, доцент (Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка); **Яворська Г.Х.** – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний гуманітарний університет); **Янишин Б.М.** – кадидат історичних наук, старший науковий співробітник (Інститут історії України НАН України); **Яремчук В.П.** – доктор історичних наук, професор (Національний університет «Острозька академія»).

Збірник індексується в міжнародній базі даних Index Copernicus International.

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 6143 від 28.12.2019 р. (додаток 4) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі педагогічних наук (011 – Освітні, педагогічні науки, 012 – Дошкільна освіта, 013 – Початкова освіта, 014 – Середня освіта (за предметними спеціалізаціями), 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями), 016 – Спеціальна освіта).

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. (додаток 1) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі філологічних наук (035 – Філологія) та у галузі культури і мистецтва (022 – Дизайн, 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, 024 – Хореографія, 025 – Музичне мистецтво, 026 – Сценічне мистецтво, 027 – Музеєзнавство, пам'яткознавство, 028 – Менеджмент соціокультурної діяльності).

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 1290 від 30.11.2021 р. (додаток 3) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі історичних наук (032 – Історія та археологія).

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка» Серія КВ № 19906-9706Р від 14.05.2013 р.

Усі електронні версії статей збірника оприлюднюються на офіційному сайті видання
www.aphn-journal.in.ua

Редакційна колегія не обов'язково поділяє позицію, висловлену авторами у статтях, та не несе відповідальності за достовірність наведених даних та посилань.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Засновник і видавець – Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,
співзасновники Ільницький В.І., Душний А.І., Зимомря І.М.
Адреса редакції: Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, обл. Львівська, 82100. тел.: (03244) 1-04-74,
факс: (03244) 3-81-11, e-mail: info@aphn-journal.in.ua

© Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2024
© Пантюк М.П., Душний А.І., Зимомря І.М., 2024

Recommended for publication
by Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Academic Council
(protocol No 2 from 29.02.2024)

Humanities science current issues: Interuniversity collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Young Scientists Research Papers / [editors-compilers M. Pantyuk, A. Dushnyi, V. Ilnytskyi, I. Zymomrya]. – Drohobych : Publishing House „Helvetica", 2024. – Issue 71. Volume 2. – 336 p.

The journal is intended for all interested in high school pedagogy, philology, art, and history.

Editorial board:

M. Pantyuk – Editor-in-Chief, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice-Rector for Scientific Work (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical); **A. Dushniy** – Co-Editor, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **V. Ilnytskyi** – Doctor of History, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **I. Dmytriv** – Corresponding Secretary, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **V. Andrieiev** – Doctor of History, Professor (Kyiv Grinchenko University); **T. Batiuk** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **A. Baukova** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor (Ivan Franko Lviv National University); **I. Bermes** – Doctor of Arts, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **S. Voloshyn** – candidate of pedagogical sciences, associate professor of Psychology Department; **H. Hrytsenko** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor (Ivan Franko Ivan Franko State Pedagogical University); **M. Haliv** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **V. Halyk** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **J. Gzhesiak** – Dr. Gab., Associate Professor (Konin Higher Secondary School of Education); **V. Dutchak** – Doctor of Arts, Professor (Vasyl Stefanyk Precarpathian National University); **V. Zaiets** – Candidate of Art Studies, Associate Professor (National Music Academy of Ukraine named after Peter Tchaikovsky); **I. Zymomria** – Doctor of Philology, Professor (Uzhgorod National University); **P. Ivanyshyn** – Doctor of Philology, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **O. Kekosh** – Candidate of PedagogicalSciences, Associate Professor Department of Social Pedagogy of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University; **R. Korsak** – Doctor of Historical Sciences, Professor (Uzhhorod National University); **M. Kravchyk** – Ph.D. in Philosophy, Associate Professor (International Humanitarian University); **L. Lazurko** – Doctor of History, Professor; **Marszałek-Kawa Joanna** – Doctor of Science, Associate Professor (Nicolaus Copernicus University in Torun, Torun, Poland); **V. Masnenko** – Doctor of History, Professor (Bogdan Khmelnytsky Cherkasy National University); **N. Maftyn** – Doctor of Philology, Professor (Vasyl Stefanyk Precarpathian National University); **P. Matskiv** – Doctor of Philology, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **O. Medvid** – Ph.D. in History, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **O. Nevmerzhytska** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor (General Pedagogy and Preschool Education of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **L. Orshanskyi** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ivan Franko State Drohobych Pedagogical University); **M. Pahuta** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Ivan Franko State Pedagogical University); **T. Pantiuk** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **O. Petrechko** – Doctor of History, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **A. Pecharskyi** – Doctor of Philological Sciences, Professor (Lviv National University); **R. Popp** – Ph.D. in History, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **N. Synkevych** – Candidate of Arts, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **O. Sytnyk** – Doctor of Historical Sciences, Professor (Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University); **I. Stashevska** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Academic Affairs of Kharkiv State Academy of Culture), Honored Worker of Arts of Ukraine; **A. Stashevskyi** – Doctor of Arts, Professor (Kharkiv State Academy of Culture), Honored Worker of Arts of Ukraine; **Y. Stetsyk** – Doctor of History, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **M. Strenachikova** – Doctor of Science (Doc. CSc., PhD.), (Academy of Arts in Banska Bystrica); **V. Telvak** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **V. Futala** – Doctor of History, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **O. Ustymenko-Kosorich** – Candidate of Art History, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko); **D. Chyk** – Doctor of Philology, Associate Professor (Taras Shevchenko Kremenets Regional Humanities and Pedagogical Academy); **H. Yavorska** – Doctor of Education, Professor (International Humanitarian University); **B. Yanyshyn** – Candidate of Historical Sciences, Senior Research Associate (Institute of History of Ukraine of the NAS of Ukraine); **V. Yaremchuk** – Doctor of History, Professor (Ostroh Academy National University).

The collection is included in such international databases as Index Copernicus International.

According to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine as of 28.12.2019 № 6143 (annex 4), the journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine (category "B") on pedagogical sciences (011 – Educational, pedagogical sciences, 012 – Pre-school education, 013 – Primary education, 014 – Secondary education (subject specialization), 015 – Professional education (in the field of specializations), 016 – Special education).

According to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine as of 17.03.2020 № 409 (annex 1), the journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine (category "B") on philological sciences (035 – Philology) and culture and arts (022 – Design, 023 – Fine arts, decorative arts, restoration, 024 – Choreography, 025 – Musical arts, 026 – Performing art, 027 – Museum and monument studies, 028 – Management of socio-cultural activities).

According to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine as of 30.11.2021 № 1290 (annex 3), the journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine (category "B") on historical sciences (032 – History and Archeology).

Print media registration certificate «Humanities science current issues: Interuniversity collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Young Scientists Research Papers» series KV № 19906-9706P dd. 14.05.2013.

All electronic versions of articles in the collection are available on the official website edition
www.aphn-journal.in.ua

Editorial board do not necessarily reflect the position expressed by the authors of articles, and is not responsible for the accuracy of these data and references.

The articles were checked for plagiarism using the software StrikePlagiarism.com developed by the Polish company Plagiat.pl.

Founder and Publisher – Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, co-founders V. Ilnytskyi, A. Dushnyi, I. Zymomrya.

Editorial address: Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Ivana Franka str., 24, Drohobych, Lviv region, 82100. tel.: (03244) 1-04-74, fax: (03244) 3-81-11, e-mail: info@aphn-journal.in.ua

© Drohobych State Ivan Franko Pedagogical University, 2024
© M. Pantyuk, A. Dushnyi, I. Zymomrya, 2024

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ

Валерій КАПЕЛЮШНИЙ, Ростислав КОНТА
ЛІТЕРАТУРНА ТВОРЧІСТЬ ДАНИЛА МОРДОВЦЯ: ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ ДИСКУРС..... **4**

Валерія КЛАПЧУК
ІСТОРИЧНІ ШЛЯХИ РОЗВИТКУ КОБЗИ ТА БАНДУРИ: РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ..... **10**

Світлана КОРКАЧ, Олена КАЛІНОВИЧ
ОСОБЛИВОСТІ ДРУКОВАНИХ ПАМ'ЯТОК САКРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА XVII–XVIII СТ.
НА ПРИКЛАДІ КИРИЛИЧНИХ СТАРОДРУКІВ ФОНДОВОЇ КОЛЕКЦІЇ НІЕЗ «ПЕРЕЯСЛАВ»... **15**

Петро КОТЛЯРОВ, Валентина КУРИЛЯК
ЕПІДЕМІЯ, ВАКЦИНАЦІЯ, ХЕЙТИНГ: ПРОТЕСТАНТСЬКА ЦЕРКВА І ВІДПОВІДЬ НА ВИКЛИК... **22**

Микола КУЛІНІЧ, Галина САГАН
УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА В ЯПОНІЇ ТА ЇЇ ПІДТРИМКА БІЖЕНЦІВ З УКРАЇНИ..... **32**

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Олександр ЗАСТАВНИЙ
ВІДТВОРЕННЯ ВЕСІЛЬНОГО ОБРЯДУ В ХОРЕОГРАФІЧНІЙ КОМПОЗИЦІЇ
«ВЕСІЛЛЯ НА ОПІЛЛІ»..... **41**

Павло ЗІБРОВ, Владислав ЗАЙЦЕВ
ВОКАЛЬНА МАНЕРА ЯК ОСНОВА ТВОРЧОГО СТИЛЮ ПОП-ВИКОНАВЦЯ..... **48**

Юлія КАРЧОВА
НАРОДНОПІСЕННА ВИКОНАВСЬКА ПАРАДИГМА У ТВОРЧОСТІ СУЧАСНИХ
ЧОЛОВІЧИХ ГУРТІВ..... **53**

Софія КНИЖНИКОВА
ЕТНІЧНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В ДИЗАЙНІ ТИТРІВ ДО УКРАЇНСЬКИХ КІНОСТРІЧОК..... **59**

Олександр КРОТЕВИЧ
МУРАЛ ЯК СУЧАСНА ДИЗАЙНЕРСЬКА ПРАКТИКА ТА ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ
ВНУТРІШНЬОГО ПРОСТОРУ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ..... **66**

Надія КУКУРУЗА
ДЖЕРЕЛОЗНАВЧІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МИСТЕЦТВА СЛОВА
В СЕРЕДОВИЩІ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ XX СТОРІЧЧЯ..... **72**

Георгій КУРБАНОВ
СВІТ АНІМЕ ТА ТВОРЧІСТЬ ХАЯО МІЯДЗАКІ..... **79**

Тетяна ЛУГОВЕНКО
ПЕРФОРМАТИВНЕ МИСТЕЦТВО ТА НАРОДНО-СЦЕНІЧНА ХОРЕОГРАФІЯ:
РЕАЛЬНІСТЬ ЧИ НЕВДАЛИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ?..... **87**

Ольга МАРТИНІВ, Любомир МАРТИНІВ
КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ХОРЕОГРАФІЧНІЙ ОСВІТІ
НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ..... **93**

Юлія МОСКВІЧОВА, Олена ТЕПЛОВА, Василь ФРИЦЮК
ВПЛИВ МИТЦІВ ПОЛЬСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ НА СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ І ВИКОНАВСТВА НА ПОДІЛЛІ..... **99**

Олена МУДАЛІГЕ
ЗАСОБИ ДИЗАЙНУ ШРИФТОВОГО ПЛАКАТУ ЕКОЛОГІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ..... **106**

Світлана ОБОРСЬКА
РОМСЬКЕ МАТЕРИНСТВО В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ЖИВОПИСІ..... **112**

Владислав ПІРУС
ФЕНОМЕН ПІАНІСТА-КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА ТА СУТНІСТЬ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ..... **119**

МОВОЗНАВСТВО. ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Андрій ІСАКОВ
КОРПУСНИЙ АНАЛІЗ ДИСКУРСУ ЖАХІВ У ТВОРАХ HOWARD PHILLIPS LOVECRAFT..... **124**

Любов КОПАНИЦЯ
ДОСЛІДНИЦЬКА ІНТЕНЦІОНАЛЬНІСТЬ ТА ВІЗІЇ ПРЕДСТАВНИКІВ СУЧАСНОЇ КИЇВСЬКОЇ ФОЛЬКЛОРИСТИЧНОЇ ШКОЛИ..... **128**

Наталія КОРОТКА
ЛЕКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ..... **138**

Олександр КОТЯШ, Алла ПАВЛОВА
ЕТНОЛІНГВІСТИЧНІ ДЖЕРЕЛА ФОЛЬКЛОРНОГО ПРОЦЕСУ РІВНЕНШИНИ: НОМЕНИ КУХОННОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО НАЧИННЯ..... **143**

Леся КРАВЧЕНКО
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ ЯК РУШІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ: ІНТЕРМЕДІАЛЬНИЙ ПІДХІД..... **150**

Лариса МАКАРЕНКО, Олена ПОПОВА, Валентина ГОНЧАРУК
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ЛІТЕРАТУРНОГО ТВОРУ В УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ КУРСАХ ДЛЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ..... **155**

Євгенія МАКАРСЬКА, Ірина ГЛАДКИХ
ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ НАВЧАННЯ ЛЕКСИКИ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ВИВЧЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ..... **163**

Ольга МЕЛЕНЧУК, Валентина ГУЙВАН
АВТОБІОГРАФІЗМ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ СОФІЇ ПАРФАНОВИЧ ТА СПОГАДИ РОМАНА ВОЛЧУКА ЯК ДЖЕРЕЛО ДО ПІЗНАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ПИСЬМЕННИЦІ..... **170**

Роксолана МЕЛЬНИЧУК
ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОЛІСЕМІЇ Й ОМОНІМІЇ У ФОНОСЕМАНТИЗМІ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ..... **178**

Надія ПАВЛЮК, Валерія ШВАЙКА
НОВЕЛА О. КОБИЛЯНСЬКОЇ «VALSEMELANCOLIQUE»: СПЕЦИФІКА НАРАТИВНИХ МОДЕЛЕЙ..... **184**

Оксана ПАГАВА
ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ В ОВОЛОДІННІ ДРУГОЮ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ, ФРАНЦУЗЬКОЮ, ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ, ПЕРЕКЛАДАЧАМИ Й ФІЛОЛОГАМИ..... **190**

Наталія ПЕТРІЦА
ПРОБЛЕМИ ТРАНСПОЗИЦІЇ ЧЕСЬКИХ АНТРОПОНІМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ..... **198**

Неля ПОДЛЕВСЬКА, Олена ШЕВЧЕНКО, Кирило РЕШЕТИЛОВ
ЕТНОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВНОГО ВИРАЖЕННЯ І КОМУНІКАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ЛІНГВОПРОСТОРІ..... **206**

ПЕДАГОГІКА

Лілія ЗАВІРУХА, Олена БІЛОЗЕРОВА
МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-СЛУХОВОЇ АКТИВНОСТІ У ПРОЦЕСІ ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 014.13 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО)..... **211**

Світлана ЗАМРОЗЕВИЧ-ШАДРІНА, Олена ЮДЕНКОВА, Світлана АНТОЩУК
НАВИЧКИ МАЙБУТНЬОГО В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ: ЯК ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЗМІНЮЄ ВИМОГИ ДО ОСВІТИ..... **216**

Світлана ЗВЄКОВА
ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ..... **222**

Юлія ЗУБЦОВА
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У КРАЇНАХ ЄВРОПИ..... **228**

Лариса КАЛІНІНА, Наталія ПРОКОПЧУК
МОВНА І МЕТОДИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НОВОГО ПОКОЛІННЯ НА ОСНОВІ МЕТОДИЧНОГО СИНЕРГІЗМУ..... **234**

Maryana KASHCHUK, Oksana FEDYSHYN
EDUTAINMENT IN THE CONTEXT OF MODERN PEDAGOGICAL THEORY: SYNTHESIS OF EDUCATION AND ENTERTAINMENT..... **241**

Володимир КЕМІНЬ, Галина КЕМІНЬ
ПІДКАРПАТСЬКА РУСЬ (1918–1939): КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІ АСПЕКТИ..... **247**

Юлія КЛОЧКОВА, Альона КОРОЛЬ, Сніжана СКУГОРОВА
СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МЕТОДОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ЛОГОПЕДА У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ..... **253**

Валентина КОВАЛЬ, Лія ЛУКІНА
ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ПОЛОНІСТІВ..... **259**

Ольга КОЗІЙ
РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ПРИ ВИВЧЕННІ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ..... **264**

Костянтин КОМІСАРОВ, Юлія БОРИШПОЛЕЦЬ
ПРОБЛЕМА АКТУАЛЬНОГО ЧЛЕНУВАННЯ РЕЧЕННЯ У КОНТЕКСТІ НАВЧАННЯ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ..... **269**

Вікторія КОЧУБЕЙ, Ольга ДОЛГУШЕВА
ВИКОРИСТАННЯ ТЕСТІВ IELTS ДЛЯ РОЗВИТКУ ВМІНЬ УСНОЇ РЕЦЕПЦІЇ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ..... **276**

Олена КРАВЧУК
МОДЕЛЬ ПАНОРАМНО-МУЗИЧНОГО МИСЛЕННЯ У КОНТЕКСТІ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ..... **282**

Анастасія КУЗЬМЕНКО
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У НАУКОВИХ РОЗВІДКАХ ДИСЕРТАНТІВ: ДОСВІД КРАЇН ПРИБАЛТИКИ..... **288**

Тетяна ЛЕВЧЕНКО, Тетяна ЧУБАНЬ, Тетяна ШИНКАР
ЗНАННЯ ПРО РЕЧЕННЯ У СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ..... **292**

Metanet Sarkhan NURIYEVA
SAMPLE LESSON PLAN ON THE TOPIC ‘FACTORS AFFECTING THE RATE OF CHEMICAL REACTIONS’ IN THE CHEMISTRY COURSE OF 8TH GRADE IN SECONDARY SCHOOLS, BASED ON THE 5E INSTRUCTIONAL MODEL..... **297**

Ольга ОДІНЦОВА, Володимир БАЛТРЕМУС
ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ..... **303**

Олена ОСАДЧА
ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЧЕРЕЗ ЗАСТОСУВАННЯ СТРАТЕГІЙ МНОЖИННОГО ІНТЕЛЕКТУ..... **308**

Юлія ПЕРЕБИЙНІС
ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ПРАВА..... **314**

Вікторія ПЕРЕВОЗНЮК
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЛОКАЛЬНО ОРІЄНТОВАНОЇ ОСВІТИ («PLACE-BASED EDUCATION») В КОНТЕКСТІ НУШ..... **320**

Тетяна ПИЛАЄВА
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ ПОТРЕБ..... **324**

УДК 373.5.016:82
DOI https://doi.org/10.24919/2308-4863/71-2-24

Лариса МАКАРЕНКО,
orcid.org/0009-0004-3147-5903
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри журналістики та українознавчих студій
Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля
(Київ, Україна) lmakarenko0402@gmail.com

Олена ПОПОВА,
orcid.org/0000-0003-2858-5728
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри журналістики та українознавчих студій
Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля
(Київ, Україна) popova.sevastopol@gmail.com

Валентина ГОНЧАРУК,
orcid.org/0000-0002-7323-0590
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(Умань, Черкаська область, Україна) goncharuk424@ukr.net

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ЛІТЕРАТУРНОГО ТВОРУ В УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ КУРСАХ ДЛЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ

Стаття присвячена тенденціям і трансформаціям філологічної освіти щодо підходів до аналізу творів літератури майбутніми учителями-практиками. Мета статті – теоретичний аналіз специфіки підготовки студентів-філологів педагогічних спеціальностей, що базується на ефективній навчальній методиці аналізу літературного твору. Звернено увагу на домінантно чільні координати художнього тексту в руслі тенденцій постмодернізму як естетичного напряму та також напряму літературознавчих студій. В огляді літератури в аналітико-критичному ключі опрацьовано й узагальнено праці з методики роботи над літературним текстом за останні пів декади, тобто максимально проєктовані на сучасне середовище вивчення літератури, зокрема в парадигмі НУШ, де й переважно працюватимуть сьогоднішні студенти-філологи. На перетині літературознавчої науки та сучасної методики навчання літератури сучасний науково-освітній простір пропонує низку актуальних підходів, серед яких помітна тенденція інтегровано-контекстуального вивчення літературного твору, а також посилена увага до його текстової тканини. В умовах глобалізації у студентів-філологів необхідно формувати нові ключові компетентності, а саме: здатність до самостійного навчання протягом життя та мотивацію. Досягти цього можливо через переосмислення традиційних підходів до аналізу творів літератури. Текст є важливим і навіть позачасовим засобом сучасної комунікації, який динамічно трансформується, що зумовлює необхідність його глибокого філологічного дослідження. Аналіз різнорівневих текстових площин має відбуватись не тільки як спеціалізована філологічна вправа, а й узагальнення студентами всіх дотичних лінгвістичних, літературознавчих та загальнокультурних знань. І водночас максимально комплексну, багатовекторну модель аналізу літературних текстів філологи-вчителі в такий спосіб імплементуватимуть у закладах середньої освіти під час власної педагогічної діяльності. Підходи до аналізу творів літератури під час розгляду поділено на традиційні (сюжетний, жанровий, характерологічний, морально-етичний, риторичний, мовностильовий, компаративний) та інноваційні (психоаналітичний, гендерний, структурно-семіотичний, рецепційний, постколоніальний). На перетині між традиційними та інноваційними – контекстуальний підхід.

Ключові слова: *текст, літературний твір, читацька компетентність, майбутні вчителі-філологи, постмодернізм.*

Larysa MAKARENKO,
orcid.org/0009-0004-3147-5903
PhD in Philology, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Journalism and Ukrainian Studies
Volodymyr Dahl East Ukrainian National University
(Kyiv, Ukraine) lmakarenko0402@gmail.com

Olena POPOVA,
orcid.org/0000-0003-2858-5728
PhD in Pedagogy, Associate Professor,
Head of the Department of Journalism and Ukrainian Studies,
Volodymyr Dahl East Ukrainian National University
(Kyiv, Ukraine) popova.sevastopol@gmail.com

Valentyna HONCHARUK,
orcid.org/0000-0002-7323-0590
PhD in Pedagogy, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Ukrainian Studies and Relevant Teaching Methodologies,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University
(Uman, Cherkasy region, Ukraine) goncharuk424@ukr.net

MODERN APPROACHES TO THE ANALYSIS OF A LITERARY WORK IN UNIVERSITY COURSES FOR FUTURE PHILOLOGY TEACHERS

The article is devoted to the trends and transformations of philological education regarding approaches to the analysis of literary works by future practicing teachers. The purpose of the article is a theoretical analysis of the specifics of the training of philology students of pedagogical specialties, based on an effective educational method of analyzing a literary work. Attention is drawn to the dominantly prominent coordinates of the artistic text in line with the trends of postmodernism as an aesthetic direction and also the direction of literary studies. In the review of literature, in an analytical and critical way, works on the methodology of working on a literary text over the last half decade are elaborated and summarized, that is, as much as possible projected on the modern environment of studying literature, in particular in the paradigm of the National Academy of Sciences, where today's philology students will mainly work. At the intersection of literary science and modern methods of teaching literature, the modern scientific and educational space offers a number of relevant approaches, among which there is a noticeable trend of integrated-contextual study of a literary work, as well as increased attention to its textual fabric. In the conditions of globalization, it is necessary to form new key competences in philology students, namely, the ability for independent learning throughout life and motivation. It is possible to achieve this through the rethinking of traditional pedagogical methods, and especially regarding traditional approaches to the analysis of works of literature. The text is an important and even timeless means of modern communication, which is dynamically transformed, which necessitates its in-depth philological study. The analysis of different levels of text should be done not only as a specialized philological exercise, but also as a generalization by students of all relevant linguistic, literary and general cultural knowledge. And at the same time, modern philologists-teachers will implement the most complex, multi-vector model of literary text analysis in this way in secondary education institutions during their own pedagogical activities. Approaches to the analysis of works of literature are categorized into traditional (plot, genre, characterological, moral-ethical, rhetorical, linguistic, comparative) and innovative (psychoanalytic, gender, structural-semiotic, reception, postcolonial). At the intersection between traditional and innovative is a contextual approach.

Key words: *text, literary work, reading competence, future philology teachers, postmodernism.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку інноваційних технологій та глобалізації відбуваються концептуальні зміни у вимогах до підготовки фахівців у різних галузях, і зокрема до філологів. Уміння аналізувати тексти різних стилів обов'язкове для здобувачів філологічних спеціальностей. Однак у сучасному світі, а особливо з появою постмодерністських концепцій, текст став сприйматись як основна буттєва категорія, поза якою світ не існує (Derrida, 1976). Світ як текст – фундаментальне поняття постмодерної філософії, розробленої Жаком Деррідою. Текст розуміється філософом як складноорганізоване багатозначне знакове макроутворення, що за допомогою стратегії différance виникає *«у розгортанні й у взаємодії різнорідних семіотичних просторів і структур»* (Derrida, 1978, с. 49). Це забезпечує генерування смислової множинності, що розгалужується, її неможливо вичерпати. У сучасному постмодерністському світі мова є постійним рухом відмінностей, і все набуває властивих мові нестабільності та двозначності (Hendricks, 2016; Lucy, 2004).

Аналіз різнорівневих текстових площин у такий спосіб стає не тільки спеціалізованою філологічною вправою, а чи не єдиним способом пізнання світу. Наслідки прочитання Дерріди, зокрема на основі його праці «Граматологія» (1976), вплинули наскрізно на гуманітарні й соціальні науки, як-от: право, антропологія, лінгвістика та гендерні дослідження. Значення тексту не лише вписано в знак (означник і означене), але все є «текстом», і значення та репрезентація є тим, як його інтерпретовано (Derrida, 1978). Уміння аналізувати текст, бачити в ньому окрему стихію, живе єство (яке постійно трансформується, ніколи не буває статичним з погляду впливу на читача) – водночас базова та рамкова компетентність майбутнього вчителя-філолога. Від уміння аналізувати текст із різних боків та в різних філологічних науково-світоглядних системах прямо безпосередньо залежить здатність майбутнього вчителя-філолога (спеціальність 014 Середня освіта за відповідними предметними спеціальностями: 014.01 Середня освіта (Українська мова і література), 014.02 Середня освіта (Мова і література (із зазначенням мови)) виконувати професійні обов'язки й навчати школярів різновікових груп.

Аналіз досліджень. Питанням сучасної освіти та методики підготовки студентів-філологів у напрямі аналізу літературних текстів приділяється належна увага в наукових працях національних і зарубіжних дослідників. Зокрема, цим питанням присвячені нещодавні праці авторів з методики викладання української та зарубіжної літератур (зауважимо, що світова методика навчання літератури дедалі більше сходить до інтегрованого формату викладання літератур, що засвідчують інтегровані курси НУШ та затверджені МОН модельні програми): Т. Яценко (2020), Л. Бондаренко (2020), Н. Гричаник (2021), Н. Івахно (2021), О. Тереховська, О. Степаненко, О. Трубіцина, О. Шаповал, Н. Вівчарик, І. Спатар (2021), Л. Горболіс (2021), Козленко (2022), Л. Расевич (2023; 2023), С. Вебер-Фев (2009), Х. Каратай (2017), М. Палмквіст, К. Карлі та Т. Дейл (2020), Дж. Елліс (2022).

Зокрема, Н. Гричаник зосереджує увагу на методичних прийомах навчання студентів шкільного аналізу епічних творів, наголошуючи на таких інструментах активізації уваги студентів та створення середовища проблемного навчання й партнерства, як побудова «калейдоскопу» цитат знаних науковців про аналіз літературного твору, вирішення евристичної головоломки, демонстрування рекламного проєкту на визначену літературну тему, створення буктрейлера до твору (Гричаник, 2021). Н. Івахно концентрується на питаннях жанрового та структурно-стильового шляхів аналізу художнього тексту, зокрема крізь призму дослідження онімів у текстах, що пропонуються до вивчення програмою з української літератури для 10–11 класів (2021). Л. Бондаренко окреслює значущі моменти аналізу художнього тексту, подаючи досвід опрацювання роману Галини Пагутяк «Королівство». Важливо, що за жанром указаний роман – фентезі (2020). Різножанрові твори з елементами фантастичного доволі широко представлено в сучасних програмах і, відповідно, підручниках з української літератури за програмою НУШ (наприклад, за програмою Т. Яценко та ін. у 6-му класі – це Леся Воронина «Таємне товариство боягузів, або засіб від переляку № 9», Володимир Арєнєв «Сапієнси», Неда Неждана «Зоряна мандрівка»). За запропонованою Л. Бондаренко моделлю робота безпосередньо з текстом твору передбачає підготовчий етап (окрім етапу опрацювання тексту роману та науково-критичних матеріалів, яке студенти здійснюють позааудиторно): знайомство з особистістю письменниці (біографічна довідка, фрагменти відеоінтерв'ю), короткий узагальнювальний огляд літературознавчих праць щодо творчості Г. Пагутяк. Наступний етап уже передбачає пряму взаємодію з текстом, і спершу це, назвімо його так, репродуктивно-відтворювальний етап: перевірка уважності прочитання твору за допомогою літературних вікторин, кросвордів, тестів, квесту (для відповіді на кожне наступне питання потрібно впоратись із кожним попереднім). Після репродуктивно-відтворювального етапу, який містить багато питань на формальне знання тексту твору й контролює повноту й коректність прочитання / розуміння тексту, стає можливим перехід до питань аналітичного характеру. Наприклад, можна ставити проблемні питання, організовувати роботу в малих групах для аналізу окремих векторів читацької й професійно-філологічної інтерпретації тексту, можна пропонувати також роботу в парах, після чого доповідачі від кожної з груп виступають на загал, відбувається етап обговорення (Бондаренко, 2020). Вважаємо, що пропонований Л. Бондаренко формат доволі продуктивний для роботи в університетських курсах вибіркового чи обов'язкового складника ООП учителів-філологів. Проте його потрібно доповнювати проєкцією на подальшу творчу роботу з текстами – зокрема, як частину домашнього завдання на наступне практичне заняття чи для самостійної роботи студентів. Також, окрім усного опрацювання текстів, доречно що на

етапі підготовки до заняття, що безпосередньо в аудиторному форматі організовувати й письмову мінідіяльність (нотатки, інтелектуальні картки, заповнення карток-паспортів, фіксація цитатного матеріалу тощо).

Т. Яценко активно обстоює ідею контекстного вивчення літератури та, відповідно, навчання студентів, майбутніх педагогів-філологів, через залучення контексту історико-історичної доби (історичний), контексту творчості письменника (біографічний), контексту лінгвокультурологічного, літературознавчого, літературно-критичного, міфопоетичного, мистецького, філософсько-поетичного (Яценко, 2020). Я. Козленко апелює до ідеї культурологічного аналізу художнього твору, що також опирається на аналіз творів літератури в культурному контексті, у зв'язках з іншими видами мистецтва (Козленко, 2022). Праця Л. Горболіс важлива тим, що показує варіанти актуалізації міжтекстових зв'язків у творах літератури, а також те, як міжмистецькі зв'язки з літературою (музика, кіно, театр, хореографія) на різних рівнях, зокрема архітектонічному, проблемно-тематичному, сюжетотворчому, хронотопному, образотворчому, наративному, ритміко-інтонаційному, допомагає глибоко й повно з'ясувати художню самобутність, естетичну вартість літературних творів. Вважаємо міжмистецький підхід до аналізу літературного твору актуальним і своєчасним – у руслі тенденцій до інтеграції дисциплін, активного просування культурологічної компетенції як важливого складника підготовки педагогів (Горболіс, 2021; Lebed et al., 2022). До контекстного вивчення літературних творів є дотичним обґрунтований І. Адамчук аксіологічний (ціннісний) підхід. Огляд праць зарубіжних авторів (М. Палмквіст, К. Карлі та Т. Дейл (2020), Дж. Елліс (2022), Х. Каратай (2017), С. Вебер-Фев (2009)) показав схожі з вітчизняними тенденції до аналізу художніх творів.

Отже, на перетині літературознавчої науки та сучасної методики навчання літератури сучасний науково-освітній простір пропонує низку актуальних підходів, серед яких помітна тенденція інтегровано-контекстуального вивчення літературного твору, а також увага до його текстової тканини. Ці явища потребують належного науково-методичного обґрунтування, надто на хвилі активного реформування мовно-літературної освітньої галузі у руслі НУШ.

Мета статті – теоретичний аналіз специфіки підготовки студентів-філологів педагогічних спеціальностей, що базується на ефективній навчальній методиці аналізу літературного твору.

Виклад основного матеріалу. Підготовка майбутніх учителів-філологів до застосування підходів до аналізу літературного твору передбачає, по-перше, навчання самих студентів аналізувати твір літератури за певним алгоритмом, який визначається власне структурою твору, його позатекстовими маркерами й метою навчального заняття, а по-друге, навчання студентів обирати найбільш доцільні підходи до аналізу літературних творів уже з проєкцією на їхню власну педагогічну діяльність.

Сучасні університетські курси для майбутніх учителів-філологів, як правило, враховують наявні тенденції та методології аналізу літературного твору, які було відзначено у вступі та огляді літератури цієї розвідки. Зазвичай у ЗВО опанування підходів до аналізу художніх творів відбувається на заняттях із базових дисциплін, як-от: літературознавство, компаративістика, курси історій літератур, методика навчання української літератури у середній та старшій школі тощо. Проте в різних ЗВО вибіркова складова ООП пропонує курси на кшталт лінгвістичного аналізу художнього тексту, літературознавчого аналізу художнього тексту, філологічний аналіз художнього твору та ін., які є виграшними для успішного формування навичок аналізу текстів. На основі опрацьованих джерел доцільно виокремити як особливо продуктивні відповідно до сучасних науково-методологічних тенденцій такі підходи до аналізу літературного твору: *сюжетний, жанровий, характерологічний, морально-етичний, риторичний, мовностильовий, компаративний.* Ці підходи доречно зарахувати до традиційних, які становлять основу роботи з текстами літератури. Скажімо, за жанровим підходом літературний твір розглядається в контексті категорій жанру та піджанру, наголошується на аналізі традицій та інновацій у конкретному жанрі. Така робота вимагає актуалізації читацької компетентності здобувачів. Усі традиційні способи аналізу літературного твору стають ефективними та залучають широкий спектр мотиваційних аспектів у разі поєднання з інноваційними підходами, які буде окреслено далі.

На перетині між традиційним та інноваційним – *контекстуальний підхід*, який орієнтований на розгляд літературного твору в контексті історичного та соціокультурного середовища, у річищі життєтворчості автора. У літературно-історичному аналізі твір розглядається в контексті літературної епохи або літературного напряму. Вивчається вплив історичних подій на твір та його автора. Береться до уваги вплив подій та ідей того часу, у якому творив митець, на самий твір та його рецепцію.

До *інноваційних* підходів аналізу літературного твору належать такі, як: *психоаналітичний* (увага до внутрішніх конфліктів персонажів, аналіз психології поведінки персонажів, різних шарів психіки героїв, відбувається взаємодія з психоаналітичними концепціями (наприклад, З. Фрейда чи К. Юнга) – для розуміння глибинних шарів твору; *гендерний* (розгляд гендерних ролей у літературному творі, категоризація репрезентованих у текстах гендерних моделей, аналізується вплив соціокультурного контексту на сприйняття гендеру у творі); *структурно-семіотичний* (у руслі понять і принципів літературознавчої семіотики та структуралізму); *рецепційний* (вивчення рецепцій, різноформатних відгуків на досліджуваний твір, рефлекції самих студентів, здійснення аналізу того, як твір впливає на сучасність, проєктування та зіставлення рецепцій твору в різних культурних контекстах), *постколоніальний підхід*.

Окремо варто зупинитись на постколоніальному підході до опрацювання літературних творів. Він передбачає вивчення впливу колоніальної історії на кожен окремий літературний текст чи групу однорідних за певною ознакою текстів. Вимагає фреймового знання основних питань колоніальної та постколоніальної критики (зокрема, на основі праць Р. Семківа, В. Агеєвої, С. Павличко, О. Забужко, Т. Гундорової, О. Сінченка та ін.). Постколоніальний підхід залучає аналіз представлення національної, етнічної та культурної ідентичності крізь призму аналізованого тексту. Постколоніальний підхід зосереджується на осмисленні нових текстів та переосмисленні написаних раніше творів, особливо тих, що були створені в епоху колоніалізму, залежності, однак проводили ідею національної окремішності. Типовими домінантами в аналізі таких творів є боротьба за незалежність, еміграція, національна ідентичність, вірність народу, пора дитинства, дитячі травми, пов'язані з колоніальною (імперською) залежністю (напр., «Сестро, сестро» О. Забужко). Постколоніальний підхід якраз застосовний до літератур, створених у країнах, які колись були або зараз є залежними від інших країн, як Україна, яка пережила успішно й самодостатньо століття імперського гніту. Постколоніалізм ґрунтується на концепціях відмінності та опору.

Постколоніальна теорія у методиці навчання української літератури на рівні текстового й позатекстового аналізу літературного твору досліджує способи, за допомогою яких письменники з колонізованих (залежних) країн намагаються сформулювати та навіть виокремити, наголосити на своїй культурній ідентичності, відвоювавши її в колонізаторів. У призмі позбавлення від колоніальних штучних нашарувань важливо також досліджувати способи використання літератури в руслі колонізаторських інтенцій (зокрема, агресивний вплив цензури, критики на руйнування національної ідеї в літературі, а натомість сприяння формуванню комплексів меншовартості на всіх онтологічних рівнях). держав для виправдання колоніалізму через увічнення образів колонізованих як нижчих.

Високий рівень компетентності в читанні, безсумнівно, є критичним фактором у навчанні майбутніх учителів-філологів, оскільки це фундаментальне джерело знань для студентів-філологів у всьому світі. Текст сьогодні стає особливо важливою одиницею навчання. У руслі окреслених тенденцій стосовно підходів до аналізу літературного твору доречно також говорити про новітні методики ретельного читання. Центральним є також розуміння читача як співавтора в постмодерному літературознавстві. До того ж роль співавтора ставить здобувачів освіти автоматично в проактивну позицію, надто якщо зрівняти семантику цієї ролі з пасивною семантикою реципієнта в руслі традиційних підходів до аналізу та обмежених і формалізованих інтерпретацій літературних творів у парадигмі колоніальної педагогіки, пережитки якої відчутні і в закладах вищої освіти, і в закладах середньої освіти й досі.

Варто також усвідомлювати й під час аналізу творів літератури завжди мати на увазі те, що художній текст є частиною мовної освіти. Аналіз тексту дає змогу визначити структурні елементи мови та особливості мислення, втіленого у слові. Трансформація підходів до лінгвістики тексту створює можливості для пояснення окремих граматичних явищ, які неможливо пояснити з позиції структури речення. Структуру і стиль тексту істотно визначають як зовнішні чинники, наприклад комунікативні, так і внутрішні фактори, тобто емоційний стан автора тексту. Генерація тексту та його функціонування є прагматично орієнтованими, тобто текст створюється при появі конкретної установки та функціонує в певних комунікативних умовах. Під час підготовки філологів навчання методики ретельного прочитання літературного твору є одним із ключових компонентів навчального процесу. Процес читання тексту, простий на перший погляд, дуже складний, якщо детально аналізувати всі аспекти побудови тексту. У разі поверхового читання сприймається лише сюжет твору. У разі глибокого філологічного аналізу читацький кругозір розширюється, ідеально наближаючись до авторського бачення. Опрацювання авторського

твору особливо складне з погляду семіотики. Згрупувати слова недостатньо. Замість цього необхідно визначати значення слів у певних контекстах. Усі ці етапи аналізу вимагають використання набагато складніших підходів, оволодіння якими є принципово важливим саме для майбутніх філологів педагогічних спеціальностей, особливо коли йдеться про ті підходи, що використовуються для поглибленого та всебічного аналізу тексту як важливої складової освіти філолога. Загалом для аналізу літературного твору потрібно застосовувати як системний підхід з урахуванням семантико-синтаксичної структури, так і психолінгвістичний підхід. При цьому текст як особлива одиниця спілкування не має яскраво вираженого емоційного контексту, але відображає думки та емоції самого читача. Тому дуже важливо здійснювати кваліфікований літературний аналіз. Важливо у векторі наведеної на початку цитати Ж. Дерріди сприймати кожен словесний текст як невід'ємну частину всіх наявних у найширшому масштабі світу текстів, у разі їхньої художньої вартісності – літератури загалом, яка водночас і собі є елементом людської культури.

Лінгвістичний аналіз тексту передбачає оцінку найтонших семантичних відтінків окремих елементів, пошук особливих значень: слів, фраз, ритмів та інших подібних елементів мови. Текстоаналіз у навчальному процесі студентів-філологів сприяє формуванню необхідних професійних компетенцій у володінні мовою спеціальності, розвитку гнучкості та образного мислення. Лінгвістичний рівень роботи над текстом передбачає роботу з лексичним складом і граматичним складником тексту, також кваліфікацію цього матеріалу. Цей вид аналізу доцільно проводити паралельно з літературознавчим аналізом твору. Утім, насамперед аналіз студентами-філологами передбачає дослідження літературного твору як частини літератури.

Отже, під час навчання студентів-філологів важливо прищеплювати любов і мотивацію до методичного, детального вивчення літературних творів на науковому рівні в контексті сучасних здобутків лінгвістичних і літературознавчих досліджень. У сучасних умовах інформаційні технології можуть бути використані для спрощення процедури аналізу текстових матеріалів. Спеціалізовані програми дозволяють поглиблено аналізувати текст, його архітектоніку. Навіть елементарний пошук в електронному варіанті тексту твору за ключовими словами дає змогу швидко оперувати потрібними цитатами, тісно працювати з тканиною твору. Технології штучного інтелекту дають змогу візуалізувати персонажів творів, що може бути інструментом більшого зацікавлення студентів роботою над твором. Важливо постійно наголошувати майбутнім учителям на тому, як саме той чи інший застосований підхід, прийом, інструмент аналізу літературного твору може бути використаний ними у педагогічній практиці. Аксіоматично, що текст – значуща одиниця спілкування в найрізноманітніших виявах цього формату взаємодії. На сучасному етапі відстежується трансформація ставлення до тексту літературного твору в методиках навчання шкільних курсах мовно-літературної галузі. Помітне й загалом підвищення значення текстів у процесі спілкування в сучасному світі. Однією з найважливіших навичок філолога є вміння аналізувати текст не просто з точки зору розуміння слів, а й із точки зору автора, його емоцій і в контексті культурної парадигми. Це досягається за допомогою літературного та лінгвістичного аналізу.

Водночас навчальні програми та плани майбутніх учителів-філологів, на наше обґрунтоване переконання, містять недостатню кількість профільних предметів, присвячених аналізу літературного твору. Вважаємо за потрібне розширити спектр дисциплін, націлених на навчання сучасних підходів до аналізу літературних творів, зокрема згідно з виокремлюваними новими й новітніми літературознавчими концеціями.

Водночас актуальним у структурі підготовки студентів залишається питання, які підходи до аналізу творів літератури є більш ефективними. У результаті можна підкреслити значущість кожного із окреслених підходів, але й брак повноти й методологічної спроможності, самодостатності кожного з виокремлюваних підходів. Потрібно міксувати підходи відповідно до мети заняття, твору, який сам детермінує методики аналізу, апелювання до метатексту як особливої одиниці спілкування та об'єкта філологічного аналізу.

Висновки. Отже, на сучасних курсах із літератури та безпосередньо на методиці навчання літератури як обов'язковій для педагогічних спеціальностей дисципліні домінує думка про трансформацію підходів до аналізу літературних текстів. Традиційні методики хоч і залишаються базовими, проте в руслі тенденцій у сучасному літературознавстві, зокрема, літературній критиці, вимагають урізноманітнення підходів до аналізу з використанням технік ретельного читання, психоаналітичних студій тощо. Передусім помітно, що текст у сучасних філологічних науках загалом стає принципово важливою одиницею різноформатних соціальних взаємодій, процесу пізнання та набуття естетичного досвіду. Як не дивно, роль тексту зростає в сучасному тех-

нологічному світі. Текст літературного твору є складною структурою, що зумовлює потребу не просто поверхового аналізу змісту, а й глибокого вивчення конотацій його морфологічної, синтаксичної структури, позатекстових елементів та ін. з метою наближення до погляду автора. Вивчення текстів є неодмінною складовою підготовки студентів-філологів. Сучасне програмне забезпечення дає змогу спростити роботу філологів, тому його потрібно застосовувати в процесі підготовки студентів-філологів, зокрема під час роботи над аналізом текстів літературних творів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко Л. Г. Роман Галини Пагутяк «Королівство» як культурологічна модифікація фентезі: методичний аспект. *Діалог мов – діалог культур. Україна і світ : матер. X міжнар. наук. інтернет-конф. з україністики*. Мюнхен, 24-27 жовтня 2019. Дортмунд, 2020. С. 492–499.

2. Горболіс Л. М. Міжмистецькі контакти українського тексту : монографія. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 312 с.

3. Гричаник Н. І. Методичні прийоми навчання студентів шкільного аналізу епічних творів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи : зб. наук. праць. 2021. Вип. 79 (т. 1). С.104–108.

4. Івахно Н. О. Методика поглибленого вивчення власних назв у рамках жанрового та стильового напрямів дослідження літературного твору. *Publishing House "Baltija Publishing"*. 2021. https://doi.org/10.30525/978-9934-26-041-4-71

5. Козленко Я. В. Культурологічний аналіз художнього твору. *Тенденції і перспективи вивчення літератури у середній і вищій школах* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (15 грудня 2022 року). Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2022. С. 44–47.

6. Расевич Л. П. Міжпредметні зв'язки з історією України на уроках української літератури в 9-му класі як засіб формування національної свідомості учнів. Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство. *XI Волошинські читання: зб. матеріалів всеукраїнської науковопрактичної конференції*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2023. С. 194–201.

7. Расевич Л. П. Міжпредметні зв'язки з музикою як засіб формування естетичної компетенції школярів (на матеріалі уроків української літератури у 8 класі). *Тенденції і перспективи вивчення літератури у середній і вищій школах: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції, 30 листопада 2023 року*. Тернопіль: Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, 2023. С. 67–72.

8. Яценко Т. О. Реалізація принципу контекстності в шкільному навчанні літератури. *Abstracts of VIII International Scientific and Practical Conference*. International Science Group, Haifa, Israel. 2020. P. 62–65.

9. Derrida J. Of grammatology. Baltimore : John Hopkins University Press,1976.

10. Derrida J. Structure, sign and play in the discourse of humanities. Writing and difference. Chicago : University of Chicago, 1978.

11. Ellis J. M. The theory of literary criticism: A logical analysis. Berkeley : Univ of California Press, 2022.

12. Hendricks G. P. Deconstruction the end of writing:'Everything is a text, there is nothing outside context'. *Verbum et Ecclesia*. 2016. Vol. *37*(1). P. 1–9.

13. Karatay H. The Effect of Literature Circles on Text Analysis and Reading Desire. International Journal of Higher Education. 2017. Vol. 6(5). P. 65–75.

14. Lebed Iu., Skrypnyk N., Yakovenko T., Kohutiuk O. Working with the text during lessons of the philology cycle as the main method of forming socio-cultural competence. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені м. П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Збірник наукових праць. Випуск 89. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 97–101.

15. Lucy N. *A Derrida dictionary*. London : Blackwell Publishing, 2004.

16. Palmquist M. E., Carley K. M., Dale T. A. (2020). Applications of computer-aided text analysis: Analyzing literary and nonliterary texts. *Text analysis for the social sciences* (pp. 171–190). Routledge.

17. Terekhovska O. V., Stepanenko, O., Trubitsyna, O., Shapoval, O., Vivcharyk, N. M., & Spatar, I. (2021). Modern approaches to methods of teaching world literature. *Laplage em Revista (International)*. 2021. Vol.7, № Extra E. P. 113–121.

18. Weber-Fève S. Integrating language and literature: Teaching textual analysis with input and output activities and an input-to-output approach. *Foreign Language Annals*. 2009. Vol. 42(3), 453–467.

REFERENCES

1. Bondarenko L. H. (2020) Roman Halyny Pahutiak «Korolivstvo» yak kulturolohichna modyfikatsiia fentezi: metodychnyi aspekt Dialoh mov – dialoh kultur [Dialogue of languages – dialogue of cultures]. *Ukraina i svit : mater. Kh mizhnar.nauk. internet-konf.z ukrainistyky*. Miunkhen, 24–27 zhovtnia 2019 – *Ukraine and the world: Mater. X international sciences Internet Conference on Ukrainian Studies*. Munich, October 24–27, 2019. Dortmund. S. 492–499 [in Ukrainian].

2. Horbolis L. M. (2021) Mizhmystetski kontakty ukrainskoho tekstu: monohrafiia [Inter-artistic contacts of the Ukrainian text: monograph]. Sumy : SumDPU imeni A. S. Makarenka. 312 s. [in Ukrainian].

3. Hrychanyk N. I. (2021) Metodychni pryiomy navchannia studentiv shkilnoho analizu epichnykh tvoriv [Methodical methods of teaching students of school analysis of epic works]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriia 5 : Pedahohichni nauky : realii ta perspektyvy : zb. nauk. prats – Scientific*

journal of the National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov. Series 5: Pedagogical sciences: realities and prospects: coll. of science works, 79 (vol. 1). 104–108 [in Ukrainian].

4. Ivakhno N. O. (2021) Metodyka pohlyblenoho vyvchennia vlasnykh nazv u ramkakh zhanrovoho ta stylovoho napriamiv doslidzhennia literaturnoho tvoru [Methodology of in-depth study of proper names within the framework of genre and stylistic directions of research of a literary work]. Publishing House "Baltija Publishing". https://doi.org/10.30525/978-9934-26-041-4-71 [in Ukrainian].

5. Kozlenko Ya. V. (2022) Kulturolohichnyi analiz khudozhnoho tvoru [Cultural analysis of a work of art]. *Tendentsii i perspektyvy vyvchennia literatury u serednii i vyshchii shkolakh : materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii (15 hrudnia 2022 roku) – Trends and prospects of studying literature in secondary and higher schools: materials of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference (December 15, 2022)*. Ternopil : TNPU im. V. Hnatiuka. S. 44–47 [in Ukrainian].

6. Rasevych L. P. (2023) Mizhpredmetni zviazky z istoriieiu Ukrainy na urokakh ukrainskoi literatury v 9-mu klasi yak zasib formuvannia natsionalnoi svidomosti uchniv [Cross-curricular connections with the history of Ukraine in the lessons of Ukrainian literature in the 9th grade as a means of forming the national consciousness of students]. Shkilna literaturna osvita: tradytsii i novatorstvo. XI Voloshynski chytannia: zb. materialiv vseukrainskoi naukovopraktychnoi konferentsii – School literary education: traditions and innovation. 11th Voloshynsky readings: coll. materials of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference. Kyiv : Instytut pedahohiky NAPN Ukrainy. S. 194–201 [in Ukrainian].

7. Rasevych L. P. (2023) Mizhpredmetni zviazky z muzykoiu yak zasib formuvannia estetychnoi kompetentsii shkoliariv (na materiali urokiv ukrainskoi literatury u 8 klasi) [Interdisciplinary connections with music as a means of forming the aesthetic competence of schoolchildren (on the material of Ukrainian literature lessons in the 8th grade)]. Tendentsii i perspektyvy vyvchennia literatury u serednii i vyshchii shkolakh: materialy II Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii, 30 lystopada 2023 roku – Trends and prospects of studying literature in secondary and higher schools: materials of the II All-Ukrainian Scientific and Practical Conference, November 30, 2023. Ternopil: Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. S. 67–72 [in Ukrainian].

8. Iatsenko T. O. (2020) Realizatsiia pryntsypu kontekstnosti v shkilnomu navchanni literatury [Implementation of the principle of contextuality in school teaching of literature]. Abstracts of VIII International Scientific and Practical Conference – Abstracts of VIII International Scientific and Practical Conference. International Science Group, Haifa, Israel. P. 62–65 [in Ukrainian].

9. Derrida J. (1976) Of grammatology. Baltimore: John Hopkins University Press.

10. Derrida J. (1978) Structure, sign and play in the discourse of humanities. Writing and difference. Chicago: University of Chicago [in English].

11. Ellis J. M. (2022) The theory of literary criticism: A logical analysis. Univ of California

12. Hendricks G. P. (2016) Deconstruction the end of writing:'Everything is a text, there is nothing outside context'. *Verbum et Ecclesia*, 37(1). 1–9 [in English].

13. Karatay H. (2017) The Effect of Literature Circles on Text Analysis and Reading Desire. *International Journal of Higher Education*, 6(5). 65–75

14. Lebed Iu., Skrypnyk N., Yakovenko T., Kohutiuk O. (2022) Working with the text during lessons of the philology cycle as the main method of forming socio-cultural competence. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni m. P. Drahomanova. Seriia 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy. Zbirnyk naukovykh prats,* 89. 97–101

15. Lucy N. (2004) A Derrida dictionary. London : Blackwell Publishing

16. Palmquist M. E., Carley K. M., Dale T. A. (2020) Applications of computer-aided text analysis: Analyzing literary and nonliterary texts. In Text analysis for the social sciences (pp. 171–190). Routledge

17. Terekhovska O. V., Stepanenko O., Trubitsyna O., Shapoval O., Vivcharyk N. M., Spatar I. (2021) Modern approaches to methods of teaching world literature. *Laplage em Revista (International)*, 7(n. Extra E, Aug). 113–121

18. Weber-Fève S. (2009) Integrating language and literature: Teaching textual analysis with input and output activities and an input-to-output approach. *Foreign Language Annals,* 42(3). 453–467